

FINESTRA D'OPORTUNITAT

per Carles Ferrés

“Aquí no dimite ni Dios”. El fenomen de la corrupció a la societat espanyola

La corrupció ha estat conjuntament amb la crisi econòmica i l'atur un dels temes que ha copsat més portades i editorials en tot els mitjans de comunicació des de fa un parell d'anys. Tot i la rellevància adquirida, de corrupció n'ha existit des de temps immemorials, però moltes vegades la població no n'era conscient o no tenia la capacitat suficient per mostrar-se en contra. I aquest fet ha canviat des de fa una època.

Del 2006 a dia d'avui

Tot i que anteriorment ja hi havia hagut altres casos, al març de 2006 es destapa una de les trames de corrupció més mediàtiques: el **Cas Malaya**. Es remunta bàsicament a blanqueig de diners i especulació urbanística duta a terme principalment des de Marbella. Es decomissen béns per valor de més de 2600 milions d'euros en una primera fase i el nombre de detinguts al llarg del procés es remunta a més de 50 persones. Les imputacions principals resideixen en el llavors alcalde de Marbella, **Julián Muñoz** i bona part de regidors i exregidors d'aquesta ciutat de la Costa del Sol.

Un altre cas destacat és el **Cas Gürtel**. Aquesta trama va començar a l'any 2009 i investigava una presumpta corrupció política del Partit Popular des de València i des de Madrid. Fruit d'aquest entramat, un dels principals acusats és el llavors president de la Comunitat Valenciana, **Francisco Camps**, que finalment acaba absolt per jurat popular al gener de 2012, tot i semblar que les proves eren força concloents. Dins d'aquesta trama també hi ha hagut involucrades persones com **Alejandro Agag**, gendre de l'expresident **Jose Maria Aznar**. D'actualitat podem parlar de l'extresorer del PP **Luis Bárcenas**, que sembla tenir relació amb el cas.

Cas Palau: l'any 2002 ja arriba un indicati a Hisenda per desviació de fons públics a privats per part del president del **Patronat Orfeó Català – Palau de la Música**. Tot i això, no és fins l'any 2009 quan

es destapa tota la trama de desviament de fons per part de **Fèlix Millet** i **Jordi Montull**. Tot i que aquests delictes són relativament recents, en normes judicials alguns ja han prescrit i ja no es poden jutjar. El principal problema és que en la investigació s'involucren diversos partits polítics o persones amb responsabilitats polítiques de rellevància, principalment per una mal finançament de Convergència Democràtica de Catalunya a través de l'empresa Ferrovial. Tot i l'evident frau, no s'han localitzat els diners i Millet i Montull tenen concedida la llibertat després de pagar una ínfima fiança en comparació amb la desviació que realitzaren.

Cas Palma Arena: el cas neix per investigar el cost d'aquesta infraestructura construïda a la capital de les Illes Balears. Fruit de la recerca, s'acaba trobant una trama de 26 edificis, infraestructures i altres elements que tenen relació amb l'augment patrimonial del llavors president de les Illes, **Jaume Matas**. Aquest és jutjat i condemnat a més de 6 anys de presó, però la sentència està recorreguda al Tribunal Suprem.

Cas Nóos: en magnitud política pot ser un dels casos menys importants ja que aquest cas apareix arrel del cas Palma Arena, però ha agafat una dimensió institucional extraordinària per la imputació d'**Iñaki Urgandarín**, gendre del Rei. L'altra gran imputat és el seu ex-soci **Diego Torres**. La investigació determina el desviament de 6,1 milions d'euros dels governs de Balears i de la Comunitat Valenciana entre 2004 i 2007 pel cobrament d'una sèrie de conferències, moltes de les quals no es van ni arribar a fer. El cas es troba a la fase final de la instrucció i pendent de la data d'inici del judici. Ahir coneixíem que **l'Infanta Cristina** també ha estat cridada a declarar com a imputada en el cas, donant una volta més de torca en aquest cas.

Segurament n'hem sentit forces més durant els últims mesos com el **Cas ITV** (d'actualitat per la imputació del Secretari General de CDC, **Oriol Pujol**), el **Cas Pokémon** a Galícia, el **Cas Campió** on s'hi ha relacionat l'exministre **Jose Blanco**, els **ERE fraudulents d'Andalusia** i els més recents del **Cas Mercuri** amb la imputació de l'alcalde de Sabadell **Manel Bustos** o la relació de l'exalcalde de Lloret de Mar, **Xavier Crespo**, amb la màfia russa fins arribar a **171 casos**, segons va informar el ministre de l'Interior recentment.

1a fila i d'esquerra a dreta: Diego Torres i Iñaki Urdangarín (Nóos), Julián Muñoz (Malaya), Fèlix Millet i Jordi Montull (Palau). 2a fila: Jaume Matas (Palma Arena), Francisco Camps i Ricardo Costa (Gurtel)

Quins factors han pogut arribar a produir aquesta situació?

Podríem trobar-ne molts de factors, però aquesta llista ens reportaria a escriure'n algunes pàgines, i tampoc n'és el màxim interès. Per tant, l'objectiu serà identificar aquelles que en poden ocupar les primeres posicions.

A moltes persones els pot semblar estrany o desconeguda la idea que s'exposarà a continuació, però per alguns experts podríem arribar a entendre aquesta situació com una equiparació al tipus de política clientelar de la que parlava **Robert D. Putnam** en l'explicació del rendiment institucional i referint-se més en concret en el cas italià.

Per mirar de simplificar-ho, Putnam explica dins del cas italià que una comunitat cívica (conjunt d'individus que viuen en societat) que està molt ben dotada d'associacions, gran nivell d'informació, molta participació i que denota que el seu vot útil és una bona comunitat cívica. Aplicant-ho al model italià, observa que el nord d'Itàlia s'adapta perfectament a aquest model. En canvi, posa com a exemple el sud d'Itàlia per definir una mala comunitat cívica.

Segons els experts, i possiblement alguns teòrics coincideixen en que un tret important és la cultura que té cada tipus de societat. El sud d'Europa sempre es pot identificar (amb els criteris de Putnam i d'altres) com una zona on el sistema polític és clientelar, a diferència del nord. Arribar a les cotes altes de poder (sigui quin sigui el tipus de poder) és certament complicat. Alguns hi ha arribat gràcies a l'esforç, sacrifici i dedicació, però la xarxa de contactes és més ràpida i més efectiva. Aquesta xarxa t'hi pot conduir, però quan hi siguis caldrà compensar aquests rèdits obtinguts. Com? Doncs donant per exemple tractes de preferència als individus que se'ls hi deuen aquests favors.

Però, el sorprenent és que en el cas d'**Espanya**, la majoria de casos de corrupció s'han produït en persones que duen molts anys al capdavant d'una administració. Tot i aquest petit matis, l'objectiu és la supervivència en el poder i el consorci de contactes i relacions que han establert és encara més important.

Un altre element és la confiança cega que ha mostrat la ciutadania davant de la majoria dels polítics. El discurs fals ha prevalgut per davant de la realitat i si tractéssim de buscar declaracions, tots els partits lluiten contra la corrupció però ningú se'n salva. Tot i que de forma inversa, pot recordar al discurs postelectoral a cada una de les seus dels partits. El guanyador tot i perdre respecte vots/escons ha guanyat, els perseguïdors poden haver augmentat o baixat però com que el gran ha perdut ells han guanyat i els petits han augmentat i, com no, també surten victoriosos. I ja no parlem de les grans frases del "I tu més" o "Ei, jo potser tinc presumptes corruptes, però els altres ho són i han de dimitir".

Per agafar un exemple: mentre a Alemanya una ministra va dimitir per poder defensar-se de les acusacions de plagi de la seva càtedra o al Regne Unit un ministre dimiteix després de reconèixer que li va demanar a la seva exdona que reconegués una multa per excés de velocitat i evitar perdre els punts que li quedaven, a Espanya com bé diu la frase feta "*aquí no dimite ni Dios*".

Un altre factor, la inoperància del sistema judicial. Ja sabem que estan col·lapsats, en bona part també per la poca efectivitat dels qui manen per mirar d'alleugerir el sistema, però casos d'aquesta índole haurien de ser ràpidament tractats, jutjats i si es demostra la culpabilitat, empresonats. Però ni el poder que a priori hauria de ser independent dels polítics, a posteriori el trobem en permanents conflictes per la ideologia que tenen. En definitiva, quan es vol començar a jutjar, en diversos casos el delicte està a punt de prescriure, es confia en un jurat popular

teòricament imparcial o queda pràcticament impune d'entrar a la presó pagant la fiança amb diners que prèviament s'ha quedat. Amb aquests elements, gairebé qualsevol es pot atrevir a fer una animalada, ja que tot i els resultats, encara en pot sortir afavorit del procés i aclamat com a víctima d'una persecució a la seva persona.

Amb aquests tres factors la ciutadania òbviament se n'ha cansat, és lògic que la desafecció sigui evident i més encara quan en molts casos surten de rosetes dels jutjats. Ara, tampoc els ciutadans podem fer trampes jugant al solitari, ja que Espanya és un dels països on pagar en negre sol estar a l'ordre del dia i mirem de fer les mil i una per no pagar per qualsevol cosa tot i que sigui una minúcia. Per tant, si el poble ho fa no li podem donar al polític que no ho faci... O era al revés?

Què ha de canviar?

La veritat és que sembla força complicat poder canviar a aquestes alçades un sistema on la corrupció ha arrelat com una mala herba en el sòl espanyol. La millor solució passaria per una regeneració del propi sistema, i per a mi actualment, missió impossible.

Una opció "més" factible passaria per un càstig a les urnes dels partits dels partits que s'han vist immersos de forma constant. El problema: és complicat amb el bipartidisme espanyol que els dos grans partits, focus principals de la corrupció, puguin sortir escarmentats tot i que perdin molts escons perquè continuaran tenint la paella pel mànec.

Segur que hi poden haver altres opcions, però actualment les úniques que hem adoptat és la resignació i la de mirar d'agafar-nos les coses amb sentit de l'humor, que sempre ens ajuda a relativitzar els problemes. Per tant, el millor és podeu fer és mirar el vídeo que hi ha a continuació...

<https://www.youtube.com/watch?v=f4D3cn7KPIO>